

МАТЕМАТИКАНИНГ НАЙОТИМИЗДАГИ АНАМИЯТИ

Fayziyeva Gulshod Aliqulovna

ANNOTATSIYA

Bu maqola "Matematikaning hayotimizdagi ahamiyati" mavzusida yozilgan. Ushbu maqolada matematika fanining o'quvchi yoshlar hayotida o'rnini va muhimligini ko'rib chiqdik. Matematika o'quvchilarga kasbiy rivojlanish, tashqi dunyo bilan bog'lanish, jismoniy rivojlanish, va o'zlarini yaxshi ko'rsatishda qanday yordam berishi haqida muloqot qilindi. Maqolada matematika o'rganishning muhimligi va o'quvchilarni bu fan orqali sodda yechish va tahlil qilish, fikrlash va muammolarni hal qilish, maqsadlarni qo'yish, va o'zlarini rivojlantirish imkonini ta'kidlagan.

Kalit so'zlar: matematika, kasbiy rivojlanish, tashqi dunyo, fikrlash, jismoniy rivojlanish, muammolar, maqsadlar.

АННОТАЦИЯ

Данная статья написана на тему «Значение математики в нашей жизни». В этой статье мы рассмотрели место и значение математики в жизни школьников. Рассказывали, как математика может помочь студентам в профессиональном развитии, общении с внешним миром, физическом развитии и самопрезентации. В статье подчеркнута важность изучения математики и способности учащихся решать и анализировать, думать и решать проблемы, ставить цели и развиваться посредством этого предмета.

Ключевые слова: математика, профессиональное развитие, внешний мир, мышление, физическое развитие, проблемы, цели.

KIRISH

O'zbekiston, hududida qadim zamonlardan beri fan va madaniyat sohasida katta rivojlanib kelayotgan davlatdir. Xususan, astronomiya, matematika, tibbiyot, kimyo, tarix, falsafa, tilshunoslik, adabiyotshunoslik kabi fanlar va haykaltaroshlik, to'qimachilik, kulolchilik, shishasozlik va boshqa kasblar keng rivojlangan. Hozirgi O'zbekiston olimlari uzoq o'tmish mutafakkirlari qoldirgan ilmiy merosni faol o'rganib, o'zlarining yangi kashfiyotlari bilan fanni boyitgan holda jahon fani rivojiga munosib hissa qo'shmoqdalar.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Agar diqqat bilan qarasangiz, matematika inson hayotidagi ahamiyatli o'rin olib boradi. Kompyuterlar, zamonaviy telefonlar va boshqa qurilmalar har kuni biz bilan birga bo'lib, ularni yaratishda matematikadan foydalanish shart. Bu, buyuk fan qonunlari va hisob-kitoblardan ko'ra foydalanishsiz amalga oshirish mumkin emas. Lekin, matematika odamlar va jamiyatning hayotida faqat shunday qo'llanilmaydi. Aks holda, ko'plab san'atkorlar masalarda muammolarni hal qilish uchun sarflangan vaqtni

toza vijdon bilan o'tkazishadi va teoremlarni isbotlashadi mumkin. Ammo, matematika faqat undan foydalanish uchun emas. Kelajakda nima uchun matematikani tushunishimizni ko'ramiz.

Boshlash uchun, matematika nima ekanligini tushunishga harakat qilish kerak. Qadimgi yunon tilidan tarjima qilingan uning nomi "fan" yoki "o'rganish" degan ma'noni ifodalaydi. Matematika ob'ektlarning shakllarini sanash, o'lchash va tasvirlash operatsiyalariga asoslanadi. Ushbu tuzilma, tartib va munosabatlar haqidagi bilimlarga asoslanadigan asosdir, va ular fanning mohiyatini belgilaydilar. Matematikada real ob'ektlarning xossalari ideallashtiriladi va rasmiy tilda yoziladi, shuningdek ular matematik ob'ektlarga aylanadi. Ideallashtirilgan xususiyatlarning ba'zilari aksiomaga asoslanadi, keyin esa ulardan boshqa haqiqiy xususiyatlar chiqariladi. Haqiqiy hayot ob'ektlarining matematik modeli shunday shakllanadi.

Matematika bir-birini to'ldiruvchi ikkita qismga bo'linadi: nazariy fan, ichki matematik tuzilmalar bilan shug'ullanadi, va amaliy fan (applied), o'z modellarini boshqa fanlarga taqdim etadi. Fizika, kimyo, astronomiya, muhandislik tizimlari, prognozlash va mantiq har doim matematik apparatdan foydalanadi. Matematika yordamida kashfiyotlar qilinadi, naqshlar topiladi, voqealar bashorat qilinadi.[2]

Matematikaning inson hayotidagi ahamiyati baholanib bo'lmaydi. Asosiy matematik qonunlarni bilmagan kishi zamonaviy dunyoda har qanday kasbi o'rganishga qodir emas. Raqamlar va operatsiyalar bilan moliyachilar va buxgalterlar bilan qatnashishdan tashqari, astronomlar masofa kuzatish va biologlar gen mutatsiyasini tushunishlari uchun matematikani qo'llay olmaydilar. Muhandislik va dastur tuzilishi sohalarida ham matematika yordam beradi.

Bizning hayotimizda matematika faqat kasbni egallash va olingan bilimlarni amalga oshirish jarayonida emas, balki har kuni hamma narsaga qodir emasligimizni ko'rsatadi. Hozirgi kunda, deyarli har soatda biz fanlar malikasidan foydalanamiz. Bu sababli, matematika o'rganishni tez boshlash juda muhim. Oddiy va murakkab masalalarni yechish, qo'shish, ayirish va ko'paytirishni o'rganishning yanada asosiy asoslari. Bu qobiliyatlar asta-sekin, boshidanoq, zamonaviy dunyoning tuzilishini tushunishga olib keladi. Ular texnik taraqqiyotni tushunish va do'kondagi o'zgarishlarni qiynash qobiliyati haqida emas, balki fikr va tafakkurning bazi xususiyatlarini shakllantiradi va dunyoga bo'lgan munosabatga ta'sir qiladi.[3]

Boshqalar bilan solishtirilgan holda, har bir inson, hech bo'lmaganda, o'z vaqti bo'lgan har qanday vazifani bajara olish imkoniyatini olishga intiladi. Maktab va institut davrida ota-onalar va o'qituvchilar matematika o'rganishni tez boshlashni rag'batlantiradilar, lekin bu jarayonning odatiy natijasi vaqliki ko'rinmaydi. Matematika bilan tanishish, keyin esa fizika va sabab-natija munosabatlarini o'rganish, ayni paytda qiyinchiliklarni hal qilish, diqqat, diqqat va iroda muammoni hal qilishga odatlangan mashqlar hisoblanadi.

Математика o'rganishda o'zgartirish kiritishni, savollar qo'yishni va muammolar yechishni o'rganish tajribasi juda muhimdir. Bu jarayon o'qituvchi va talaba o'rtasidagi munosabatlarda yetakchi bo'ladi. Ota-onalar va o'qituvchilar o'qitishda yordam bermasdan oldin bosh tortishlari, maslahatlari va o'zlarining maslahatlaridan foydalanish katta ahamiyatga ega. Bunda o'quvchilar o'zlarining o'zlashtirish, qanday qilib muammolarni hal qilish va o'zlarining bilimlarini o'stirishlari mumkin.

Математика, faqat kasbni olishda emas, balki mustaqil ravishda fikr va tafakkur qobiliyatini oshirishda ham juda muhim o'rniga ega. U insonning xatolarini aniqlash, tuzatish va qiyinchiliklarni hal qilishni o'rgatadi. Ota-onalar bilan o'rtasidagi hamkorlik, o'qituvchilar tomonidan yordam berish va o'quvchilar tomonidan o'zlashtirish, barchasi birga matematikaga doir hayotimizni rivojlantiradi.

Albatta, mustaqillik, qaror qabul qilish, mas'uliyatli bo'lish, va xatolardan qo'rqishning yo'qligi nafaqat algebra va geometriya darslarida rivojlanadi. Ammo, bu fanlar hayotda muhim rol o'ynaydigan fazilatlarni tarbiyalaydi. Ular, fidoyilik va faollikni o'rgatish orqali o'quvchilarni mustaqil va mas'uliyatli shaxslar sifatida rivojlantirishda muhimdir. To'g'ri, matematika o'qituvchilar uchun ham ahamiyatli. Materialni noto'g'ri taqdim etish, jiddiylik va bosimni oshirish, balki o'quvchilar o'z fikrini bayon etishga imkon bermaslik, va passivlik qo'rquvini keltirib chiqarish, ularni yaratuvchilik va faollikka oshirishda muhimiy rolni o'ynaydi (avval sinfda, keyin esa hayotda).[4]

XULOSA

Xulosa o'rnida ta'kidlash joizki, hayotimizda chuqur o'zgarishlar yuz bermoqda. Xalqimizning asriy orzusi mustaqillikka tinch, parlament yo'li bilan erishdik. Istiqloq tufayli o'zbek xalqi o'zining haqiqiy tarixini, jahon tan olgan madaniy va ma'rifiy boyliklarini, urfodat va an'analarini tiklash imkoniyatiga ega bo'ldi. Bugungi mustaqil diyorumiz, Yangi O'zbekisto yoshlari ham ajdodlarga monand holda matematika bilimlarini yaxshi o'zlashtirib xalqaro olimpiadalarda yuksak o'rinlarni qo'lga kiritib qaytmoqdalar. Albatta, yurtboshimiz va davlatimiz tamonidan ularga yetarlicha imkoniyatlar ham yaratilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Bikbaeva N.U, Ibragimova Z.I., Qosimova X.I. Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarda elementar matematik tasavvurlarni shakllantirish. – T.O'qituvchi, 1995 y.
2. Jumayev M. Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik tasavvurlarni shakllantirish metodikasi va nazariyasi. – T, 2007.
3. <https://saviya.uz/hayot/tarjimai-hol/abu-nasr-forobiy-873-950/>
4. <https://academy.uz/uz/page/ozbekistonda-ilm-fan-taraqqiyoti>